

– О часописима као индивидуалним пројектима – о ономе што је вероватно најзначајније на часописној сцени Србије данас: блистав *Градац* Бранка Кукића, краљевачка *Повеља*, *Источник* Милутина Петровића, *Поезија* (изузетно освежење!) Слободана Зубановића и Милутина Петровића, *Писмо* Раше Ливаде (које је нажалост неке своје пројекте угасило) ...

– О уредничкој устајалости, учмалости, вишегодишњем умножавању једне те исте матрице која, по природи ствари, завршава као мултипликовање досаде ... О нормалној и пожељној ситуацији гашења таквих часописа ... И о природној и преко потребној учесталости покретања сасвим нових, нетипичних, узбудљивијих часописа ...

– О томе како су неки вредни часописи угашени ... О појави ново-соцреалистичког уређивачког курса ударања истоветног печата (из недеље у недељу, из дана у дан) неких нових, добро подупртих и добро организованих идеолога мржње, искључивости, безобзирности ..

– Итд., итд.

Да скратим: наставак *Авангарде*, *Алманаха Винавер* следи, а нервозна и надмена постмодернистичка фаланга може показати бар мало елементарне пристојности у сукобу са тим неоспорним чињеницама, ипак, постојања. Можда крене и најављена *Анџологија*. А ко зна, можда и *Ишџака* оживи, која је, очигледно, и разлог за један, у најмању руку примитиван гест скупа надмених, повлашћених и умишљених уредничких жутокљунаца и ... Дакле, и даље ћу покретати и уређивати часописе, ревије, па макар се појављивали само једном и никад више. „Ту и тамо! Баш напротив!”

Александар Јерков

ПОЛИТИКА УМЕСТО ПОЛЕМИКЕ

Ценим вашу жељу да се поведе разговор, те ћу вам упутити неколико речи, иако је основни проблем то да се заправо нема с ким озбиљно полемисати – а немоли академски, мирно и трезвено, теоријски и поетички расправљати о књижевности.

Да је управо тако, илустроваћу вам једним недавним примером који ми се чини посебно забавним. Господин Александар Илић, који се иначе интересовао за модерну књижевност и тзв. чешке структуралисте, чак и за Паточку, дакле човек који би очито морао бити близак модерном сензибилитету, напokon, колега са Одсека за општу књижевност Филолошком факултета у Београду, а то би требало да значи боља памет и финији дух, у неуспелој полемици на једној трибини овако је формулисао своју најдубљу мисао: „постмодернизам је стаљинизам”. Затим је обећао свој велики есеј о томе, есеј који, наравно, „само што није готов”.

Са тиме се полемисати не може, осим што је то остатак једне тоталитарне праксе по којој се све своди на једно те исто, а то је онда, разуме се, оно најгоре. Управо је наслеђе стаљинизма корен за овакву врсту оптужби које се упућују књижевности и култури. Тако не ваља говорити чак ни ако је то у незнању. То што живимо у репресивном, тоталитарном друштву, плод је социјалистичког наслеђа, популизма, шовинизма, манијакалних владалаца, али нипошто није разлог да се бесмислено оптужује важан

део савремене српске књижевности и културе, окренут свету, и дела која су претходних година највише читана и цењена, чак и превођена. Посебно онај коме је до политичке страсти у књижевности, не би смео да потцењује ауторе који су најдрастичнијим средствима говорили о актерима наше пропасти, укључујући владајући брачни пар (попут Басаре и Продановића). Ако је о политици и приказивању времена у коме живимо реч, онда је то или последица некоректности или слепила, ваљда ипак не неке подле намере да се превиде основне чињенице.

Ово је само пример, везан за некога коме не би требало да буде место ту где се нашао. Када се не може полемисати, шта бисте желели да вам у овој анкети кажем? Да је одговор покренут пре неког времена у *Књижевним новинама* завршио као политичка замка подметнута доброј вољи, спремности и жељи да се о савременој литератури разговара? Да је о савременој српској књижевности опет казано исто толико бесмислица колико су их морали поднети, нешто раније, Данило Киш и Милорад Павић? Сасвим је јасно шта „жуља“ добро организовану фалангу квазиполитичких душебрижника који се повремено оглашавају: ово је деценија у којој су књиге Давида Албахарија постале најчитаније, у којој су роман Радослава Петковића и збирка песама Мирослава Тешића понеле највећи број признања, у којој су награду „Меша Селимовић“ добиле књиге Горана Петровића и Драгана Јовановића Данилова, то је деценија у којој се сустижу и гурају нова и поновљена издања Басариних књига, и сва се читају.

Пардон, могло би се рећи, брижна и уцвела господо, проблем очито није постмодернизам, него што су то највреднија остварења настала у духу поетике својствене постмодерном добу и што то доба није зачето у некој забити која вам је срцу блиска, већ међу грађанима света, у бољим духовима, од Киша, Пекића и Павића, Миодрага Павловића, Ивана В. Лалића и Јована Христића, до писаца моје генерације.

Пошто се то тешко може оспорити, остаје пуки безобразлук оптуживања. Када се питања поетике и књижевних вредности замењују сасвим неоснованим политичким оптужбама, онда је то знак рђаве читалачке савести и немоћи да се тумаче књижевна остварења.

Уколико још хоћете да поставите и питање шта даље чинити, онда вам морам рећи како се од полемика нема богзна чему надати, али да преостаје да се и даље читају књижевна дела и радује свакој доброј књизи, без обзира ко ју је написао и без обзира на њену поетичку припадност. Неко ко је и историчар савремене књижевности, не само књижевни критичар, увек ће умети да разликује књиге које су му блиске од дела значајних за савремену српску књижевност. Све се не може сасвим објективизовати, али се савремена књижевност може промишљено и стрпљиво проучавати и тумачити. По мери талента и књижевних вредности се ступа на књижевну сцену и силази са ње, а одговорност за то не сноси тумачи већ писци и читаоци. Хушкање додворника помаже једнако као и покушај када би, на пример, неки писац хтео себе да претвори у књижевног јунака да би у свет фикције превео своје „време власти“.